

bölüm 3

TRİGONOMETRİK FONKSİYONLARIN PERİYODU VE GRAFİKLERİ

▶ Periyodik Fonksiyonlar

Belli aralıklarda tekrarlanan fonksiyonlara periyodik fonksiyonlar denir.

$f : A \rightarrow B$ bir fonksiyon olsun.

Her $x \in A$ için, $f(x + T) = f(x)$ eşitliğini sağlayan bir T reel sayısı varsa, f fonksiyonuna periyodik fonksiyon denir.

En küçük pozitif T reel sayısına f fonksiyonunun periyodu denir.

Örnek ▶ 1

$f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, her $x \in \mathbb{R}$ için,

$$f(x + 5) = f(x)$$

olduğuna göre

a. f fonksiyonunun periyodu kaçtır?

b. $f(3) = 7$ ise $f(8)$ kaçtır?

Örnek ▶ 2

$f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, her $x \in \mathbb{R}$ için, $f(x + T) = f(x)$ tir.

$$f(1) = f(13) = f(31) \text{ olduğuna göre,}$$

T en fazla kaç olabilir?

TRİGONOMETRİK FONKSİYONLARIN PERİYODU

▶ Sinüs ve Kosinüs

Her $x \in \mathbb{R}$ ve $k \in \mathbb{Z}$ için,

$$\sin(x + k \cdot 2\pi) = \sin x$$

$$\cos(x + k \cdot 2\pi) = \cos x \text{ olur.}$$

▶ Sinüs ve kosinüs fonksiyonlarının periyodu 2π dir.

Sekant ve kosekant fonksiyonlarının periyodu da 2π dir.

▶ Tanjant ve Kotanjant

▶ Her $x \in \mathbb{R} - \left\{ \frac{\pi}{2} + k\pi \right\}$ için, $\tan(x + k\pi) = \tan x$

▶ Her $x \in \mathbb{R} - \{k\pi\}$ için, $\cot(x + k\pi) = \cot x$ olur.

▶ Tanjant ve kotanjant fonksiyonlarının periyodu π dir.

$y = a \sin^n(bx + c) + k$ Türündeki Fonksiyonlar

n sıfırdan farklı bir tam sayı ve a, b, c, k birer reel sayı olmak üzere,

$$y = a \cos^n(bx + c) + k$$

$$y = a \sin^n(bx + c) + k$$

fonksiyonlarının periyodu,

n bir tek tam sayı ise $\frac{2\pi}{|b|}$ dir.

n bir çift tam sayı ise $\frac{\pi}{|b|}$ dir.

Trigonometrik Fonksiyonların Periyodu ve Grafikleri

Örnek 3

- $f(x) = \sin 3x$
- $f(x) = -2 \cos 4x$
- $f(x) = 1 + \sin(5x + 1)$
- $f(x) = \cos \frac{x}{2}$

fonksiyonlarının periyodu kaçtır?

Örnek 4

- $f(x) = \sin\left(-\frac{x}{3} - \pi\right)$
- $f(x) = 1 + \cos(3 - 5x)$

fonksiyonlarının periyodu kaçtır?

Örnek 5

- $f(x) = 3 + \sin^2\left(\frac{2x}{3} + \frac{\pi}{2}\right)$
- $f(x) = 2 - \cos^2\left(\frac{1 - 3x}{4}\right)$

fonksiyonlarının periyodu kaçtır?

Örnek 6

$$f(x) = -4 + 3 \sin^7\left(2 - \frac{5x}{3}\right)$$

fonksiyonunun periyodu kaçtır?

 $y = a \tan^n(bx + c) + k$ Türündeki Fonksiyonlar

n sıfırdan farklı bir tam sayı ve a, b, c, k birer reel sayı olmak üzere,

$$y = a \tan^n(bx + c) + k$$

$$y = a \cot^n(bx + c) + k$$

fonksiyonlarının periyodu $\frac{\pi}{|b|}$ dir.

Örnek 7

- $f(x) = \tan 2x$
- $f(x) = 2 + \cot 3x$
- $f(x) = 1 - 2 \tan \frac{3x}{4}$
- $f(x) = \cot\left(\frac{-3 + x}{2}\right)$

fonksiyonlarının periyodu kaçtır?

Örnek 8

- $f(x) = \tan\left(-\frac{x}{4} + \frac{\pi}{3}\right)$
- $f(x) = -2 - 3 \cot\left(\frac{-x + 5}{6}\right)$

fonksiyonlarının periyodu kaçtır?

Örnek 9

- $f(x) = -1 + 2 \tan^4\left(3x + \frac{\pi}{6}\right)$
- $f(x) = 3 \cot^2\left(\frac{1 - x}{2}\right)$

fonksiyonlarının periyodu kaçtır?

Bilgi

f fonksiyonunun periyodu T_1 ,

g fonksiyonunun periyodu T_2 olsun.

f ve g fonksiyonlarının toplamı veya farkı olan yeni fonksiyonun periyodu, $EKOK(T_1, T_2)$ olur.

Örnek 10

$$f(x) = \sin 3x + \tan 5x$$

fonksiyonunun periyodu kaçtır?

Örnek 11

$$f(x) = \cos^2 6x + \cot 4x$$

fonksiyonunun periyodu kaçtır?

Örnek 12

$$f(x) = -2 \sin kx + 3$$

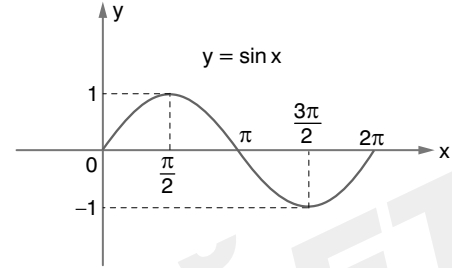
fonksiyonunun periyodu $\frac{4\pi}{3}$ tür.

Buna göre, $\tan(k + 1)x$ fonksiyonunun periyodu kaç olabilir?

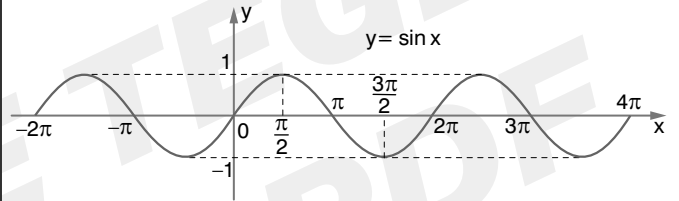
TRİGONOMETRİK FONKSİYONLARIN GRAFİĞİ

y = sin x Fonksiyonunun Grafiği

$[0, 2\pi]$ aralığında $y = \sin x$ fonksiyonunun grafiği aşağıdaki gibidir.

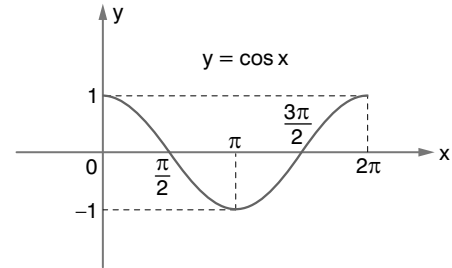

Periyod 2π olduğundan, grafik her 2π aralığında tekrarlanır.

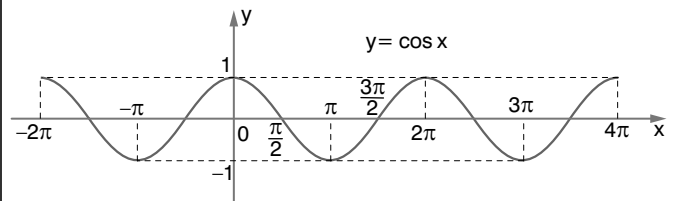

y = cos x Fonksiyonunun Grafiği

$[0, 2\pi]$ aralığında $y = \cos x$ fonksiyonunun grafiği aşağıdaki gibidir.

Periyod 2π olduğundan, grafik her 2π aralığında tekrarlanır.

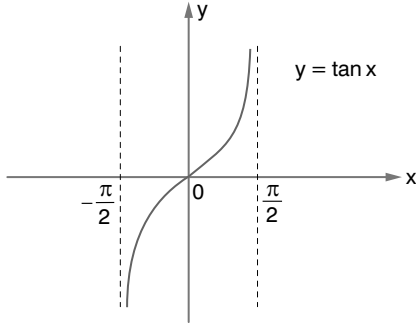

Trigonometrik Fonksiyonların Periyodu ve Grafikleri

y = tan x Fonksiyonunun Grafiği

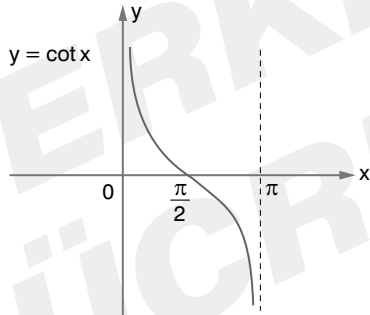
$(-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2})$ aralığında $y = \tan x$ fonksiyonunun grafiği aşağıdaki gibidir.

Periyod π olduğundan, grafik her π aralığında tekrarlanır.
Tanjant fonksiyonu artan fonksiyondur.

y = cot x Fonksiyonunun Grafiği

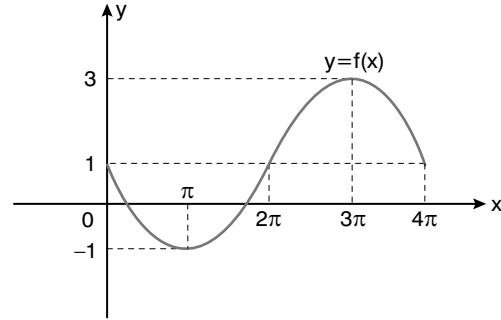
$(0, \pi)$ aralığında $y = \cot x$ fonksiyonunun grafiği aşağıdaki gibidir.

Periyod π olduğundan, grafik her π aralığında tekrarlanır.
Kotanjant fonksiyonu azalan fonksiyondur.

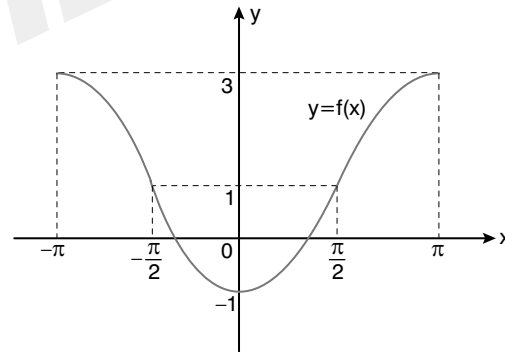
Bilgi

Grafik ile ilgili bir test sorusunda; grafik verilip, grafiğin fonksiyonu soruluyorsa, şıklardan gidilerek grafik üzerindeki bazı noktalar seçilip bu noktaları sağlayan fonksiyon bulunabilir.

Örnek 13

Şekilde, $[0, 4\pi]$ aralığında grafiği verilen fonksiyon aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) $f(x) = 1 + 2\sin x$ B) $f(x) = 1 - 2\sin 2x$
C) $f(x) = 1 - 2\sin \frac{x}{2}$ D) $f(x) = 1 - 2\cos \frac{x}{2}$
E) $f(x) = 1 + 2\cos 2x$

Örnek 14

Şekilde, $[-\pi, \pi]$ aralığında grafiği verilen fonksiyon aşağıdakilerden hangisi olabilir?

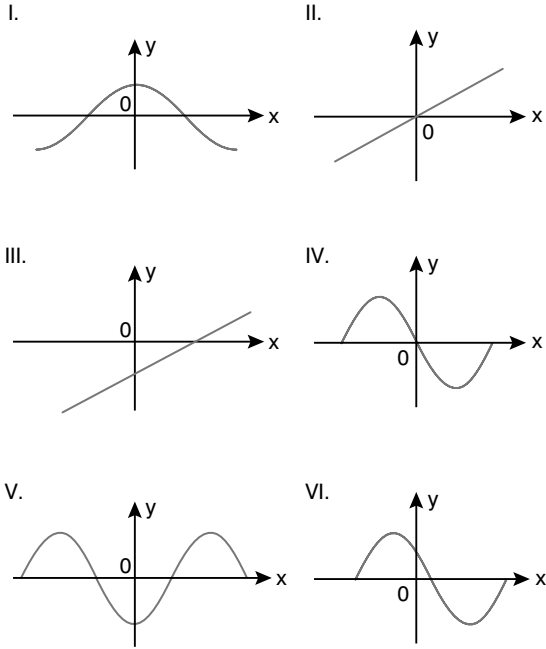
- A) $f(x) = 1 - \cos x$ B) $f(x) = 1 + 2\cos x$
C) $f(x) = 1 + \cos 2x$ D) $f(x) = 1 - 2\sin 2x$
E) $f(x) = 1 - 2\cos x$

Trigonometrik Fonksiyonların Periyodu ve Grafikleri

Örnek 18

Şekilde grafiği verilen fonksiyonlardan hangileri tek fonksiyon, hangileri çift fonksiyon, hangileri ne tek ne çift fonksiyondur?

Örnek 19

- I. $f(x) = x + \tan x$
- II. $f(x) = \cos x + x^2$
- III. $f(x) = 3 + \sin 2x$
- IV. $f(x) = -\cot x$
- V. $f(x) = \tan^2 x$

fonksiyonlarından hangileri tek fonksiyon, hangileri çift fonksiyon, hangileri ne tek ne çift fonksiyondur?

 $y = a \sin(bx + c) + k$ TÜRÜNDEKİ GRAFİKLER

y = a · sin x Türündeki Fonksiyonların Grafiği

(a > 0 için)

y = a · sin x veya y = a · cos x grafiklerini çizmek için,

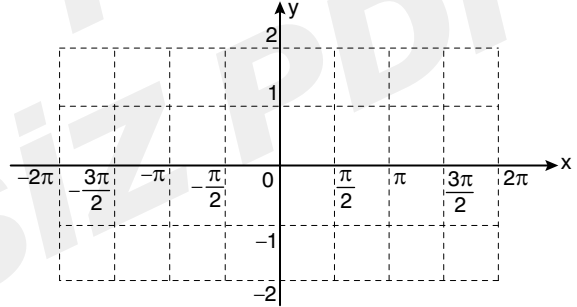
1. y = sin x veya y = cos x grafikleri başlangıç olarak alınır.
2. a > 1 ise grafik aşağıya ve yukarıya doğru genişletilir.
3. 0 < a < 1 ise grafik aşağıdan ve yukarıdan daraltılır.

Örnek 20

x ∈ [-2π, 2π] için,

$$y = 2 \sin x$$

fonksiyonunun grafiğini çiziniz.

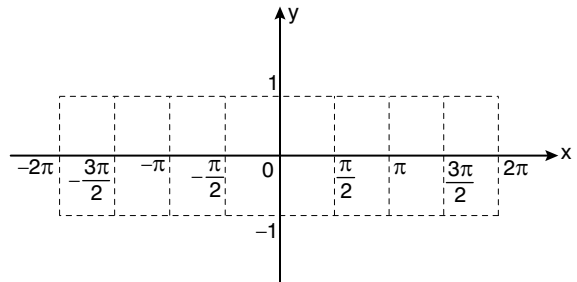

Örnek 21

x ∈ [-2π, 2π] için,

$$y = \frac{1}{2} \cos x$$

fonksiyonunun grafiğini çiziniz.

▶ $y = -a \cdot \sin x$ Türündeki Fonksiyonların Grafiği

($a > 0$ için)

$y = -a \cdot \sin x$ veya $y = -a \cdot \cos x$ grafiklerini çizmek için,

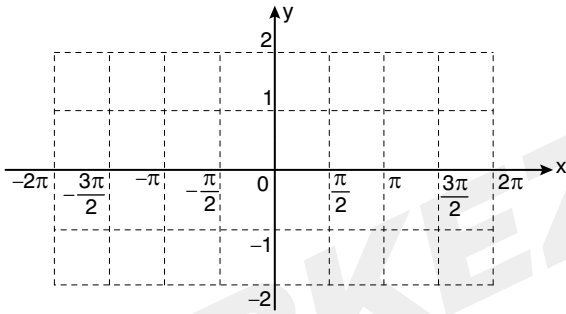
1. $y = \sin x$ veya $y = \cos x$ grafiklerinin **x eksenine göre simetriği** başlangıç olarak alınır.
2. $a > 1$ ise grafik aşağıya ve yukarıya doğru genişletilir.
- ▶ $0 < a < 1$ ise grafik aşağıdan ve yukarıdan daraltılır.

Örnek ▶ 22

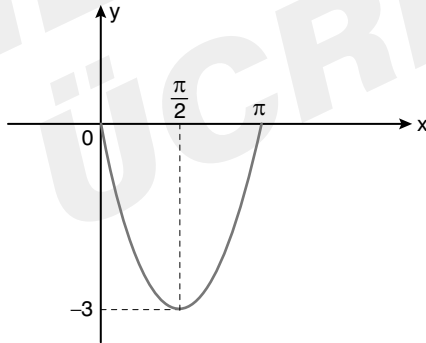
$x \in [-2\pi, 2\pi]$ için,

$$y = -2\cos x$$

fonksiyonunun grafiğini çiziniz.

Örnek ▶ 23

Şekilde, $[0, \pi]$ aralığında grafiği verilen fonksiyon aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) $f(x) = 3\sin x$ B) $f(x) = 3\cos x$ C) $f(x) = -3\sin x$
 D) $f(x) = -3\cos x$ E) $f(x) = \sin 3x$

▶ $y = \sin bx$ Türündeki Fonksiyonların Grafiği

($b > 0$ için)

$y = \sin bx$ fonksiyonunda, b değeri değiştiğinde fonksiyonun periyodu da değişir.

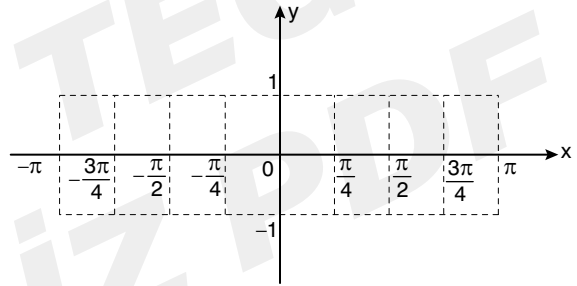
- ▶ $b > 1$ ise periyot küçülür.
- ▶ $0 < b < 1$ ise periyot büyür.

Örnek ▶ 24

$x \in [-\pi, \pi]$ için,

$$y = -\sin 2x$$

fonksiyonunun grafiğini çiziniz.

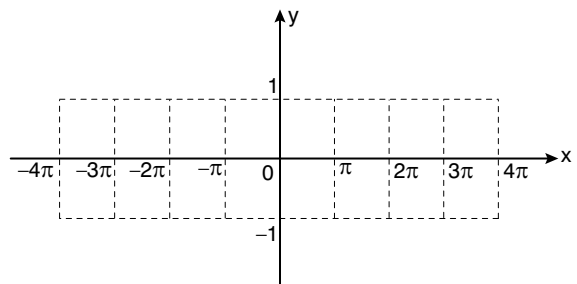

Örnek ▶ 25

$x \in [-4\pi, 4\pi]$ için,

$$y = \cos \frac{x}{2}$$

fonksiyonunun grafiğini çiziniz.

Trigonometrik Fonksiyonların Periyodu ve Grafikleri

▶ y = sin(-bx) Türündeki Fonksiyonların Grafiği

(b > 0 için)

$$y = \sin(-bx) = -\sin bx$$

$$y = \tan(-bx) = -\tan bx$$

$$y = \cot(-bx) = -\cot bx \text{ olduğundan,}$$

bu fonksiyonların grafikleri

$$y = \sin bx$$

$$y = \tan bx$$

$y = \cot bx$ fonksiyonlarının grafiklerinin x eksenine göre simetriğidir.

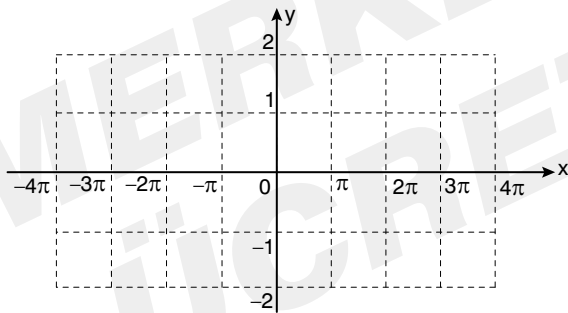
$$y = \cos(-bx) = \cos bx \text{ dir.}$$

$y = \cos(-bx)$ ile $y = \cos bx$ in grafiği aynıdır.

Örnek ▶ 26 $x \in [-4\pi, 4\pi]$ için,

$$y = 2\sin\left(-\frac{x}{2}\right)$$

fonksiyonunun grafiğini çiziniz.

▶ y = sin(x + c) Türündeki Fonksiyonların Grafiği

c > 0 olmak üzere,

$y = \sin(x - c)$ nin grafiğini çizmek için,

$y = \sin x$ fonksiyonunun grafiği x eksenini doğrudan doğruya c birim sağa ötelenir.

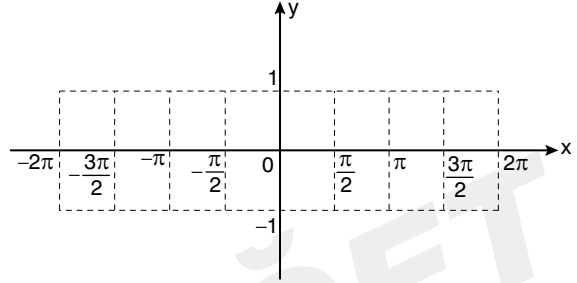
$y = \sin(x + c)$ nin grafiğini çizmek için,

$y = \sin x$ fonksiyonunun grafiği x eksenini doğrudan doğruya c birim sola ötelenir.

Örnek ▶ 27 $x \in [-2\pi, 2\pi]$ için,

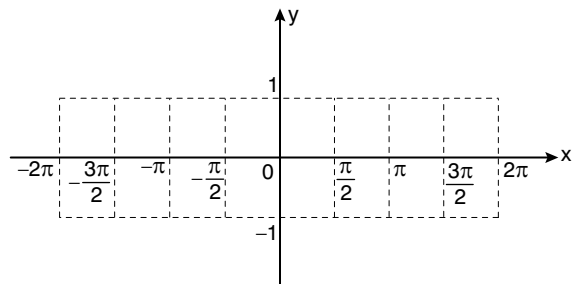
$$y = \sin\left(x - \frac{\pi}{4}\right)$$

fonksiyonunun grafiğini çiziniz.

Örnek ▶ 28 $x \in [-2\pi, 2\pi]$ için,

$$y = \cos\left(x + \frac{\pi}{2}\right)$$

fonksiyonunun grafiğini çiziniz.

▶ y = sin x + k Türündeki Fonksiyonların Grafiği

$k > 0$ olmak üzere,

$y = \sin x + k$ fonksiyonunun grafiğini çizmek için,

$y = \sin x$ fonksiyonunun grafiği y eksenini doğruğultusunda k birim yukarıya ötelenir.

$y = \sin x - k$ fonksiyonunun grafiğini çizmek için,

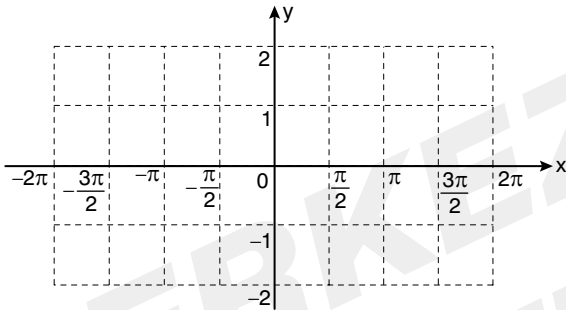
$y = \sin x$ fonksiyonunun grafiği y eksenini doğruğultusunda k birim aşağıya ötelenir.

Örnek ▶ 29

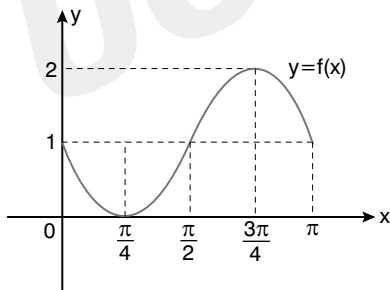
$x \in [-2\pi, 2\pi]$ için,

$$y = -1 + \cos x$$

fonksiyonunun grafiğini çiziniz.

Örnek ▶ 30

Şekilde, $[0, \pi]$ aralığında grafiği verilen fonksiyon aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) $f(x) = 1 - \cos 2x$ B) $f(x) = 1 - \cos x$ C) $f(x) = 1 - \sin x$
 D) $f(x) = 1 + \sin 2x$ E) $f(x) = 1 - \sin 2x$

▶

$A(x_1, y_1)$ noktası,

$y = f(x)$ grafiği üzerindeki bir nokta ise A noktasının koordinatları grafiğin denklemini sağlar.

$$y_1 = f(x_1) \text{ yazılır.}$$

Örnek ▶ 31

$A(\frac{\pi}{4}, -2)$ noktası, $y = -1 + a \cos x$ fonksiyonunun grafiği üzerindedir.

Buna göre, a kaçtır?

Örnek ▶ 32

$A(\frac{\pi}{6}, -3)$ ve $B(\pi, 2)$ noktaları, $y = a + b \sin x$ fonksiyonunun grafiği üzerindedir.

Buna göre, $a + b$ toplamı kaçtır?

Örnek ▶ 33

$A(\frac{\pi}{3}, 2)$, $B(0, 1)$ noktaları, $y = a + b \cos cx$ fonksiyonunun grafiği üzerindedir.

Fonksiyonun periyodu π ve $c > 0$ olduğuna göre, b kaçtır?

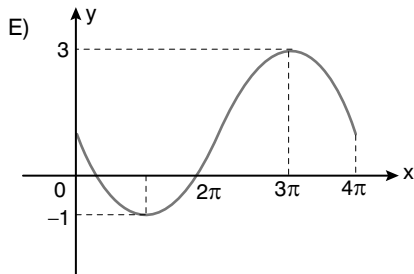
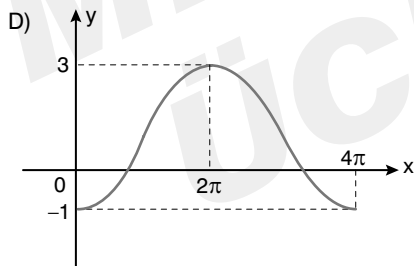
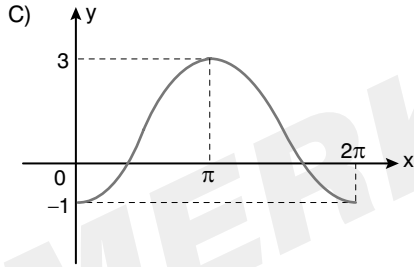
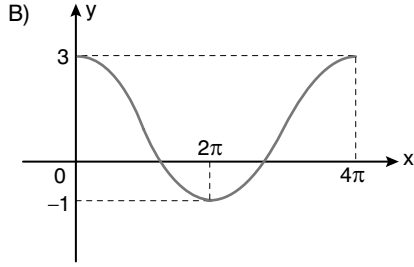
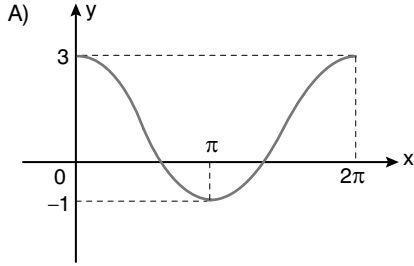

Trigonometrik Fonksiyonların Periyodu ve Grafikleri

Örnek 34

$$y = 1 - 2\cos\frac{x}{2}$$

fonksiyonunun grafiği aşağıdakilerden hangisi olabilir?

Örnek 35

$$y = -1 + 2\sin 2x$$

fonksiyonunun grafiği aşağıdakilerden hangisi olabilir?

